

Rojstna imena, hišna imena, vzdevki, psevdonimi v Sloveniji

Janez Keber

IZVLEČEK: V prispevku so po splošnem uvodu o imenih obravnavana rojstna imena, hišna imena, vzdevki in psevdonimi. Pri rojstnih imenih so tako npr. obravnavana slovanska, krščanska in muslimanska imena, tuja in nova imena, ženska in moška imena. V zvezi s strukturo imen so obravnavana zložena imena, dalje načini krajšanja imen in tvorbe novih imenskih oblik – tvorjenk s številnimi sufiksi, ki so v slovenskem jeziku. Pregledno so predstavljeni vzdevki, hišna imena in psevdonimi, ki s svojimi posebnimi funkcijami dopolnjujejo običajno imensko formulo ime + priimek.

Given Names, House Names, Nicknames and Pseudonyms in Slovenia

ABSTRACT: The article begins with a general introduction on names and continues with a discussion on given names, house names, nicknames and pseudonyms. Among the given names the author analyzes Slavic, Christian and Muslim names, foreign and newly-formed names, women's and men's names. With relation to their structure the author discusses compound names, principles governing the abbreviation of names, and the formation of new name forms acquired by derivation with numerous suffixes. The article brings a systematic overview of nicknames, house names and pseudonyms which supplement the standard naming formula, i.e. first name + surname, with their specific functions.

0 Uvod

V svojem prispevku bom bolj pregledno kot izčrpno prikazal rojstna imena, hišna imena, vzdevke in psevdonime. Iz obsežne problematike rojstnih imen, ki jo nakazuje tudi velik korpus, sem izbral le nekatera zanimivejša poglavja.¹ Predstavo

¹ V zvezi s tem naj omenim, da je splošna problematika raziskovanja rojstnih imen z različnih vidikov v drugi, dopoljnjeni izdaji Leksikona imen (1996) podana pregledno na uvodnih 70 straneh. K temu je treba dodati še večje število člankov in razprav istega avtorja in drugih, v katerih so nekateri vidiki raziskovanja imen obdelani še bolj podrobno.

o teh imenih in njihovi raziskanosti izpopolnjujeta poglavje **Stanje raziskav** in obsežna, čeprav še zdaleč ne popolna bibliografija. Hišna imena, vzdevki in psevdonimi so zaradi manjše stopnje raziskanosti prikazani ustrezno skromneje, tj. enciklopedično pregledno.

V slovenskem jeziku je *ime* je del *osebnega imena*, ki ga sestavlja dvočlena imenska formula *ime* in *priimek*. Kadar *ime* ne nastopa v povezavi s *priimkom*, se zaradi večpomenskosti (*ime* namreč lahko v ustreznem kontekstu pomeni tudi katerokoli *lastno ime*) uporabljata izraza *rojstno ime*, pri kristjanih tudi *krstno ime*. *Osebno ime*, ki se poleg drugih podatkov nahaja v Centralnem registru prebivalstva Republike Slovenije (CRP), je osnovno in najpomembnejše identifikacijsko sredstvo. V registru so za dodatno identifikacijo na razpolago še naslednji podatki: identifikacijska številka (emšo), kraj rojstva, naslov, državljanstvo, zakonski stan, datum vpisa in vseh poznejših sprememb.

Po podatkih Centralnega registra prebivalcev Republike Slovenije je bilo 31. 12. 1997 v Sloveniji **35.691** različnih imen, od tega **19.120** ženskih in **16.571** moških. Več kot dve tretjini, tj. 68,7 %, imen se pojavlja samo enkrat, in so torej enkratni, unikatni.

1 O nastanku imen

Z *imeni* se predstavniki človeškega rodu kličejo že dolga tisočletja. Kdaj, kako in na kateri stopnji človeškega razvoja so nastala, je težko zanesljivo reči. Da med ljudmi ni nikogar brez imena, pripoveduje že prastari grški ep Odiseja. V primitivnih družbah je *ime*, ki je stalen spremljevalec in simbol osebnosti, ozko povezano z magičnimi željami. Istoveti se z "dušo", s svojim etimološkim pomenom kaže na mistični značaj in usodo človeka. Je tudi osnova za posebno prerokovanje in čaranje, ki se imenuje *onomantija*. *Ime* – posebno če je to ime vladarja, svete ali mrtve osebe – lahko postane tudi *tabu*. To pomeni, da se ne sme uporabljati niti izgovarjati. Na to kaže npr. tretja božja zapoved: »Ne skruni imena Gospoda, svojega Boga! Kajti Gospod ne bo pustil brez kazni njega, ki skruni njegovo ime.« Judje si po stari zavezi tako niso upali izgovarjati imena *Boga – Jahveja*, zato se v zloženih imenih uporablja skrajšana oblika *Jo-*, npr. *Johanana*, *Jonatan*, *Joahim*, *Josef*.

Dvojno, tj. *tajno* in *javno ime*, imajo nekatera afriška in ameriška plemena.

Z *dajanjem* (*podeljevanjem*) *imena* so povezani različni običaji in sveti obredi (gostije, pijančevanja, plesi, obrezovanja, striženje, potapljanje v vodo – krščevanje). Svečanosti »podeljevanja imena« so bile v stari Indiji (*namadheya*), v Grčiji, Rimu (*dies lustricus*, *dies nominalis*), in to navadno osem do deset dni po rojstvu.²

Ponekod je običaj, da se ime v določenih življenjskih obdobjih zamenja. Pri nekaterih vzhodnoazijskih narodih, npr. na Kitajskem, novorojenec ob rojstvu dobi t. i. »mlečno ime«, drugo (»šolsko«) ob vstopu v šolo, tretje ob nastopu polnoletnosti ali ko se poroči (»ženitveno«). Sicer pa ljudje *menjajo ime* ob prestopanju iz ene v drugo vero, redovniki ob prehodu iz posvetnega v meniško življenje, papeži in nekateri vladarji pri stopanju na prestol. V začetkih krščanstva, ko so vanj, včasih tudi prisilno, sprejeli cela ljudstva, so predstavniki le-teh svoja *poganska imena*

² V starem Rimu osem dni za dečke in devet dni za deklice.

morali zamenjati s *krščanskimi*, tj. *svetniškimi imeni*. Prvotno rojstno ime se razen tega dandanes v vsakdanji rabi pogosto zamenjuje z *vzdevkom*.³

Po svetopisemski tradiciji je *ime* bistvena sestavina osebnosti tistega, ki ga nosi, kajti *kdor nima imena, ne obstaja*. Nekoč so bili prepričani, da *ime* nekaj pove o značaju in lastnostih nosilca imena. *Kakor se imenuje, tak je*. Z vprašanjem po imenu so spraševali po osebi, po njenem življenju in moči. *Ime, ki so ga starši dali otroku, je izražalo nekaj tistega, kar so od otroka pričakovali*.

Z dajanjem *živalskih imen* so želeli, da bi pozitivne resnične ali simbolične lastnosti živali prešle na nosilca imena (npr. hebrejsko *Debora* 'čebela', *Jona* 'golib', *Lea* 'krava', kača', *Rahela* 'ovca', grško *Lykos* 'volk', *Melitta* 'čebela', latinsko *Catulus* 'psiček', *Asinius* 'oslovski', germansko *Bär*, *Bern* 'medved', *Tassilo* 'jazbec', *Wolf* 'volk', *Adolf* 'plemeniti volk', *Wolfgang* 'volčja hoja', keltsko *Artos* 'medved'; slovensko *Medved*, *Jazbec*, *Jelen*, *Lisjak*, *Maček*, *Volk* (danes priimki) itd. Podobno bi lahko rekli za imena, ki jezikovno izhajajo iz nazivov *nebesnih teles*, npr. perzijsko *Ester* 'zvezda', grško *Heliodor* 'dar sonca', latinsko *Stella* 'zvezda', slovensko *Sončica*, *Zarika* (v ljudski pesmi), *Zvezda*, ali *naravnih pojavov*, kot latinsko *Aurora* 'zarja', hebrejsko *Abel* 'veter', grško *Anatole* 'sončni vzhod', hrvaško ali srbsko *Ognjen*, *Vatroslav*. Zelo značilna za nekdanji način dajanja imen so tudi imena iz *rastlinskih imen*, npr. hebrejsko *Suzana* 'lilija', hrvaško ali srbsko *Ljiljana*, *Ružica*, *Smilja*, slovensko *Lilijana*, *Roža*, *Smiljan*, grško *Dafne* 'lovor', latinsko *Fabius* 'fižolov'. Simbolična so nadalje imena iz *poimenovanj kovin* in *dragih kamnov*, npr. grško *Margarites* 'biser', slovensko *Margareta*, *Marjeta*, latinsko *Gemma* 'dragulj', špansko *Esmeralda* 'smaragd', dansko *Sten* 'kamen', hrvaško *Zlatan*, *Srebrenka*, *Biserka*, slovensko *Zlata*, *Smaragda* itd.

Povezanost imen oziroma dajanja imen z mistiko, magijo in bogovi ali božanstvi se kaže v t. i. *teoforičnih imenih*. To so imena, ki vsebujejo ime boga ali kakega božanstva. Tako ime je npr. slovansko *Božidar*, ki je nastal po predstavi, da je novorojenec 'božji dar'. V sanskrtu mu ustrezajo *Divodasas*, v grščini *Theodoros*, *Dorothea*, feničansko *Hanibal*, hebrejsko *Jonatan*. Posameznim bogovom dolgujejo svoj izvor imena, kot grško *Herodotos* 'dan od Here', *Demetrios* 'pripadajoč boginji Demetri', latinsko *Martius* 'pripadajoč bogu vojne Martu'. Pri semitskih narodih so *teoforična imena* lahko celi stavki, npr. hebrejsko *Mihael* 'kdo je kot bog', *Daniel* 'bog je moj sodnik', *Johanán* 'bog je milosten'. Na splošno priznane *kreposti, vrline*, ki jih je prevzelo tudi krščanstvo in naj bi jih imeli tudi novorojenci, kažejo imena, kot latinsko *Justus* 'pravičen', *Pius* 'pobožen', grško *Kallistos* 'najlepši', *Filomene* 'ljubljeni', *Areteus* 'krepostnik', germansko *Willibald* 'pogumne volje', keltsko *Donald* 'hraber', turško *Emin* 'pošten; zanesljiv; zvest' in slovensko *Srečko*, *Milan*, *Krasna*, *Lepa*, *Blaga*. Po *človeških idealih in abstraktnih pojmi* so nastala imena v grščini *Eirene* 'mir', slovensko *Irena*, *Sofia* 'modrost', slovensko *Zofija*, v latinščini *Justitia* 'pravičnost', germansko *Minne* 'ljubezen', v slovanskih jezikih *Nada*, *Vera*, *Slava*, rusko *Ljubov*'.

³ Tako so npr. vzdevki sošolcev iz mojih gimnazijskih let *Izi*, *Luka*, *Mani*, ki izhajajo iz njihovih priimkov *Vizjak*, *Lukšič*, *Manček*, bolj živi v mojem spominu kot njihova prava imena.

Posebnost mnogih germanskih imen je, da vsebujejo izraze, ki so povezani z *bojevanjem*. Taka so npr. zložena imena *Agilbert* 'slaven z mečem', *Ildefons* 'pripravljen na boj', *Sigimunt* 'zmaga' in 'obramba', *Hiltibrant* 'boj' in 'meč'. Sorodna grška imena so *Nikolaos* in *Nikodemos* 'zmagovalec ljudstva', *Agemahaos* 'vodja v boju'), v slovanskih jezikih *Bojan*, *Borislav*, *Borut*, *Branimir*, *Branislav*, *Vojan*, *Vojislav*.

Značilen za nekdanje dajanje imen je tudi pojav t. i. *zaščitnih* ali *apotropejskih imen*. Da bi otroka zavarovali pred zli demoni, nečistimi silami, uroki ipd., so jih poimenovali kot grde, iznakažene in nezaželene. Taka imena so npr. grško *Strabon* 'škilav', *Aishros* 'grd', *Aishines* 'sramoten', latinsko *Brutus* 'neokreten, brezčuten, neumen', *Claudius* 'šepav', *Balbus* 'jecljav, bebljav', slovansko *Grdan*, *Gruba*, *Grubonja*, *Nenad*⁴.

Najstarejša imena indoevropskih narodov Baltov, Germanov, Grkov, Indijcev, Keltov, Slovanov so si bila sorodna po tem, da so bila običajno *dvodelna*, torej zložena iz dveh besed, sestavin, npr. v sanskrtu *Divo-dasas*, grško *Theo-doros*, slovansko *Boži-dar*, germansko *Gott-lieb*. V slovanskih jezikih je bilo takih sestavin, korenov okrog 250,⁵ npr. *beri-* (*Berislav*), *brani-* (*Branimir*, *Branislav*), *budi-* (*Budimir*), *dom-* (*Domagoj*), *jar-* (*Jaroslav*), *kazi-* (*Kazimir*), *stani-* (*Stanislav*, *Stanimir*), *trpi-* (*Trpimir*), *vlad-* (*Vladimir*). Najobičajnejše druge sestavine slovanskih zloženih imen so *-mir*, *-slav*, *-goj*, *-dar*, *-ljub*, *-mil*, *-drag*. Podobno v grščini *-kles*, *-doros*, *-krates* in v germanskih jezikih *-bert*, *-lieb*, *-bald*. Te sestavine so imele najprej določen pomen, npr. *Domagoj* 'kdor goji dom, pridno skrbi za imetje', *Branimir* 'kdor brani mir'. Kasneje pa so se zlasti druge sestavine pomensko izpraznile in imajo danes pomen *priponskih obrazil* (npr. *Berivoj*). Najbolj pogosti taki imenski obrazili sta *-mir* in *-slav*.

1.2 Izbiranje oziroma dajanje imen danes

Danes nekdanji pomen rojstnih imen ne vpliva bistveno na izbor in dajanje imen. Z boljšim poznavanjem imen in njihovega izvora tudi pri nas, se bo to morda zgodilo kdaj v prihodnosti. Tako pa na izbor in dajanje imen pri nas in v Evropi vpliva v glavnem naslednjih *deset dejavnikov*: *dejavnik tradicije*, *etični dejavnik*, *verski dejavnik*, *dinastični dejavnik*, *politični dejavnik*, *literarni dejavnik*, *dejavnik blagogslosti*, *dejavnik sosedstva*, *dejavnik izvornosti*, *dejavnik nevpadljivosti*.

Pri izbiranju oziroma dajanju imen v današnjem času se je potrebno najprej vprašati, *kdo izbere, da otroku ime*. To je urejeno v *Zakonu o osebnem imenu*, in sicer v 3. in 4. členu (gl. *Uradni list SRS*, št. 16–26. IV. 1974, str. 833). Po njem

⁴ F. Miklošič, *Die Bildung der slavischen Personennamen*, 80, ob tem imenu navaja verze iz srbske ljudske pesmi: bog mu dade sina *iznenada*; *Nenadu* se majka *ne nadaše*; lepa im je imena nadela, Jednom *Predrag*, a drugom *Nenade*. Ime *Nenad* pa se je pogosto dajalo tudi najdenčkom.

⁵ Tako npr. Jan Svoboda, *Staročeská osobní jména a naše příjmení*, 68–98, od tega okrog 100 novejših.

imajo to pravico starši ali eden od staršev. Če pa starši niso več živi ali ne morejo več izvrševati roditeljskih pravic, to namesto njih opravi skrbstveni organ.

V nadaljevanju bom na kratko pojasnil naštetih deset dejavnikov.

1.2.1 Dejavnik tradicije

Ta je bil in je še precej upoštevan na slovenskem ozemlju. Kaže se v prenašanju istih imen od ene generacije na drugo, npr. od očeta na prvorojenca, od mame na hčer ali s preskokom ene generacije, od starega očeta na vnuka, od stare mame na vnukinjo ipd. Možne so ali so bile še drugačne kombinacije, npr. križno od očeta na hčer in od matere na sina. Tako poznam družino, v kateri ima oče *Andrej* hčer *Andrejo* in mati *Berta* sina *Berta*. Pri tem dejavniku so bila nekdanj nekatera imena značilna za kmečko, druga za mestno okolje.

Dandanes so mnoga imena iz kmečkega okolja modna v mestnem okolju in obratno. Tako je po mestih vse polno *Blažev*, *Matevžev*, *Rokov*, *Uršk*, na podeželju pa se pojavljajo *David*, *Karmen*, *Roman*, *Sara* itd. Dejavnik tradicije pa se prilagaja tudi glede na slovenske pokrajine, v katerih se pogosto pojavljajo značilna imena, npr. *Janez*, *Micka* za Kranjsko, *Anzuh*, *Foltej*, *Mojcej*, *Ožbej*, *Petruh*, *Štinej* za Koroško.

1.2.2 Etični dejavnik

Ta pomeni, da so starši nekdanj, ko je bila zavest o pomenu imen še živa, z izbiro imena določili otrokovo usodo, izražali svoje dobre želje, upanja (gl. zgoraj 1). To izraža tudi latinski pregovor *Nomen est omen* v pomenu 'ime je pomenljivo, ima svoj pomen'. Dandanes je to praviloma lahko samo naključje. V množici oseb, ki imajo danes enako ime, pa lahko seveda vedno najdemo primere, ko se nekdanji pomen tega imena ujema z lastnostmi njegovega današnjega nosilca. Enako velja tudi za priimke. V zvezi z imeni je zanimiv poskus Zore Tavčar, ki je v knjigi *Poklicni si me po imenu* (Koper 1985) za okrog 80 predvsem ženskih imen našla njihove nosilke, katerih lastnosti naj bi ustrezale nekdanjemu pomenu teh imen.

1.2.3 Verski dejavnik

Ta dejavnik tudi še dandanes precej vpliva na izbiranje oziroma dajanje imen, čeprav bistveno manj kot preteklih obdobjih. Po zelo strogih določbah koncila v Tridentu sredi 16. stoletja je Cerkev dobila izključno pravico pri dajanju imen tudi na slovenskem ozemlju. Domača slovenska oziroma slovanska imena, ki so jih naši predniki po pokristjanjenju še uporabljali poleg krščanskih, so bila prepovedana. Novorojencem so morali dati samo krščanska, tj. svetniška imena, izbirali pa so jih po določenem spisku svetnikov in svetnic glede na njihovo mesto v koledarju. Izbor teh je bil na slovenskem ozemlju zelo pičel – če sodimo po starih matičnih knjigah – nekaj deset in moških in ženskih imen. V 20. stoletju, zlasti pa po drugi svetovni vojni, je verski dejavnik začel izgubljati na veljavi. V slovenski prostor so začela v velikem številu prihajati slovanska in druga nesvetniška imena. Nastal je problem uvrščanja⁶ teh imen v krščanski koledar, zlasti če njihovi nosilci želijo

⁶ V *Leksikonu imen* je temu posvečeno uvodno poglavje Uvrščanje nesvetniških imen v koledar.

praznovati god. Ta imena so uvrščali v koledar k svetniškim imenom po sorodnosti izvora (npr. *Zdravko–Valentin*), po glasovni podobnosti (*Branko–Franc*) ali kako drugače, npr. po svetniških oznakah (*Zvonko–Anton*) ali pa z dvojnimi imeni, tj. z nesvetniškim in svetniškim.

1.2.4, 1.2.5, 1.2.6 Dinastični, politični, literarni dejavnik

Ti dejavniki so si v bistvu zelo podobni. Pomenijo poimenovanje po vladarskih imenih ter po imenih znanih politikov in književnih junakih. Poimenovanje po vladarskih imenih, ki je bilo nekdanje zelo v veljavi, danes z zatonom evropskih vladarskih družin izginja. Izjema je morda Anglija, kjer so še vedno najbolj priljubljena imena nekdanjih vladarjev, kot *Elizabeta, Ana, Edvard*. Pri nas bi komaj še našli koga, ki je bil poimenovan po nekdanjem jugoslovanskem kralju *Aleksandru*.

Poimenovanje po znanih politikih, državnikih, revolucionarjih, ki s svojo karizmo in dejavnostjo zaznamujejo ali so zaznamovali svoj čas in proslavljajo svoja imena, je še vedno aktualno. Tako slovensko ime je npr. *Samo*. Prav tako so zelo popularna imena pisateljev in različnih književnih junakov. Tipični taki slovenski imeni sta Prešernov *Črtomir* iz *Krsta pri Savici* in Finžgarjev *Iztok* iz romana *Pod svobodnim soncem*. Iz ljudske pesmi bi lahko omenili imena *Breda, Alenčica, Sončička, Izidor* itd. K literarnemu dejavniku bi lahko dodali še imena znanih igralcev, igralk, pevcev, medijskih zvezd sploh.

1.2.7 Dejavnik blaglasnosti

Je med najpomembnejšimi dejavniki. Zelo važno je namreč, kakšen slušni vtis ime naredi, ali ima kakšno neprijetno rimo ipd. Izbor imen po tem dejavniku je zlasti v praksi pri t. i. *umetniških imenih* igralcev in drugih medijskih osebnosti. Nekateri poudarjajo še pomembnost dolžine imena. Ta naj bi bila v pravem sorazmerju z dolžino priimka: dolgemu priimku naj bi ustrezalo krajše ime in obratno. Dolgo ime in dolg priimek je namreč težje izgovoriti ali si ga zapomniti. Nasprotno pa zelo kratko ime in kratek priimek lahko omogočita tvorbo besednih iger, šaljivih rim itd. V najnovejšem času je opazna težnja po dajanju čim krajših imen. Tako npr. med prvimi 20 ženskimi imeni v letu 2000 ni bilo niti enega trozložnega: *Nika, Ana, Nina, Sara, Anja, Eva, Tjaša, Lara, Maja, Katja, Špela, Klara, Maša, Tina, Laura, Zala, Urška, Lea, Kaja, Nuša*. Enako velja za moška imena, med katerimi je v prvi dvajseterici tudi šest enozložnih: *Luka, Jan, Žan, Žiga, Matic, Miha, Rok, Aljaž, Nejc, Gašper, Blaž, Tilen, David, Matej, Nik, Jaka, Jure, Domen, Marko, Martin*.

S simbolno vrednostjo posameznih samoglasnikov v imenih se ukvarjajo astrologi in drugi, ki skušajo iz tega napovedovati usodo nosilcev določenega imena. Pomembne naj bi bila tudi črke in njihova številčna vrednost v imenu in priimku določene osebe. Z izborom imena s pravimi črkami oziroma z ugodnim seštevkem njihovih številčnih vrednosti naj bi sami vplivali na svojo usodo. O tem npr. piše Naca Jermanj v knjigah *Numerologija* (Ljubljana 1990) in *Novo življenje po numerološki spremembi* (Ljubljana 1995). Aleksander Lucu pa v knjižici *Imenski horoskop* (Ljubljana 1990) napoveduje ljudem usodo iz glasovne vrednosti samoglasnikov v njihovih imenih.

1.2.8 Dejavnik sosodstva

Pomeni prevzemanje imen od sosedov in je pri nas kar opazen. Predstavniki italijanske in madžarske narodnosti, ki živijo v Sloveniji, imajo lahko svoja italijanska in madžarska imena, kar je zagotovljeno tudi z Zakonom o osebnem imenu. V okoljih, kjer živijo, ta imena pogosto prevzemajo tudi drugi nemanjšinski državljani, seveda največkrat prilagojena slovenskemu jeziku. Tako je posebno na Primorskem in v Prekmurju precej imen italijanskega in madžarskega izvora. Zaradi velikega priseljevanja iz drugih jugoslovanskih republik, zlasti v desetletjih po drugi svetovni vojni, je pri nas mnogo hrvaških, srbskih, muslimanskih in drugih imen. Nekatera med njimi so za poimenovanje uporabili tudi Slovenci.

1.2.9 Dejavnik izvirnosti

Ta dejavnik pomeni izbiranje neobičajnih, redkih, opaznih imen in postaja v novejšem času vse bolj pomemben in povečuje celoten izbor imen na slovenskem ozemlju. Takšna imena si uporabniki prej in hitreje zapomnijo, pogosto pa imajo njihovi nosilci težave prav zaradi njihove izjemnosti. Če so take težave le prevelike, je smiselno izbrati manj izjemno ime. Zakon o osebnem imenu nam zdaj to omogoča. V času, ko je imela Cerkev izključno pravico dajanja imen, pa ni bilo tako. Ta pravica je bila neredko zlorabljen, saj so župniki nekdanje zlasti nezakonskim otrokom dajali nenavadna imena, s katerimi so jih zaznamovali za vse življenje.

1.2.10 Dejavnik nevpadljivosti

Zadnji, deseti dejavnik je nasprotje predhodnega. Po njem starši izbirajo že dolgo znana imena in se zavestno izogibajo modnim imenom. Ta dejavnik je bil na našem ozemlju dolgo časa v veljavi. Prav zaradi njega je bil izbor naših imen nekdanje tako pičel. To je dobro razvidno iz matičnih knjig in drugih imenskih virov v preteklih stoletjih. Do velikega povečanja slovenskega imenskega fonda je prišlo v novejšem obdobju, ko je začel izgubljati na veljavi zlasti verski dejavnik. Svoje je k temu prispeval tudi *Zakon o osebnem imenu*, ki ne postavlja kakih posebnih ovir za izbor skoraj katerekakoli imena ali katerekoli imenske oblike. Tako stanje je tudi zelo ugodno za tiste, ki si spreminjajo imena in priimke zaradi numeroloških razlogov. V zadnjem desetletju bi bila lahko prav numerologija *enajsti vidik* pri izbiranju in spreminjanju imen. Ta bi bil po svoji "izvirnosti" bližje devetemu dejavniku. Ker je pri njem bistven izbor imen po njihovi številčni vrednosti, sta pri tem pogosto zanemarjena zlasti estetski in pravopisni vidiki imen.

Našteti dejavniki so zelo splošni in se med seboj v praksi izbiranja in dajanja imen pogosto prepletajo in združujejo. Zato jih pri presoji izbire določenega imena navadno ni vedno mogoče natančno določiti. Starši se namreč za izbiro enakega imena lahko odločijo z upoštevanjem zelo različnih dejavnikov in osebnih nagibov. Po pregledovanju in raziskovanju več kot 35.000 rojstnih imen, ki se zdaj uporabljajo v slovenskem prostoru, bi lahko rekli, da je izbiranje in dajanje imen pri nas še prepegosto precej nepremišljeno. Izbiramo preveč tujih imenskih oblik in, kar je še huje, imen, ki niso ne slovenska ne tuja. Nekateri starši pa se npr. šele potem, ko so

dali otroku kako nenavadno ime, začnejo spraševati, kaj to ime pomeni in kdaj se, če se sploh, nahaja v koledarju. Res pa je, da se, nasprotno, nekatere bodoče mami-ce tudi osebno pozanimajo o posameznih imenih. Nasploh pa tudi izbiranje in da-janje imen pri nas dokazuje, da nam še precej manjka do povprečne evropske kulturne in jezikovne osveženosti.

Kot starši lahko s premišljenim izborom imena svojemu otroku damo za življenje lepo popotnico. Kot nosilci katerega koli imena pa se moramo zavedati, da naša pozitivna dejanja dajejo večjo veljavo tudi našemu imenu, naša negativna de-janja pa mu to veljavo jemljejo. Delaven, pošten, uspešen ali slaven in za skupnost zaslužen človek je tudi najboljša reklama za svoje ime, nasprotno pa negativna oseb-nost dela slabo uslugo svojemu imenu, pa naj bo še tako lepo in blagoglasno.

1.3 Slovanska imena

Ob naselitvi so imeli slovanski predniki današnjih Slovencev svoja *slovan-ska imena*. Ta so bila – podobno kot pri Grkih in Germanih – *nezložena* in *zložena*, npr. *Bojan, Črnel, Jelen, Godež, Kasne, Krasa, Ljuba* ter *Motimir, Mojslava, Miro-misl, Stanigoj, Gojmir, Svetoslav*. Imena slovanskega izvora imajo med imeni v Sloveniji pomemben delež. Leta 1994 jih je bilo npr. med prvimi sto približno četr-tina: *Milan, Stanislav, Branko, Bojan, Ljudmila, Milena, Igor, Olga, Dušan, Boris, Drago, Mojca, Nada, Dragica, Mirko, Slavko, Zdenko, Vladimir, Srečko, Miran, Darko, Darja, Stanislava, Dejan, Uroš, Vesna*. Poleg naštetih je danes v Sloveniji v širši rabi vsaj še sto imen slovanskega izvora. To je v primerjavi s stanjem pred sto leti zelo veliko, kljub temu pa komaj tretjina v primerjavi s številom imen, ki so jih imeli Slovenci pred približno tisoč leti. Zgodovinar France Kos v razpravi *Ob oseb-nih imenih pri starih Slovencih* našteva iz listin 367 imen, Johann Scheinigg v raz-pravi *Slovenska osebna imena v starih listinah* omenja 190 imen, avstrijski imeno-slovec Otto Kronsteiner pa v delu *Die alpenlawischen Personennamen* obravnava 260 slovanskih imen.

Pomen nezloženih slovanskih imen je večinoma lahko ugotoviti, ker so tvor-jena iz občnih imen, ki so v slovenskem jeziku v glavnem še danes v rabi. Taka imena so npr. *Črnel, Dobrej, Krasan*, ki se povezujejo s pridevniki *črn, dober, kra-sen*. Veliko imen je nastalo tudi iz živalskih nazivov, npr. *Jelen, Medved, Volk, Ja-streb, Jagnje, Kozlec*. Enako bi lahko rekli za vzdevke, oboji pa so v času nastajanja priimkov postali priimki ali bili udeleženi pri njihovi tvorbi. Težja za razlago so imena, ki so tvorjena iz besed, ki jih ni v današnjem slovenskem jeziku. Tako ime je npr. *Gorazd*, ki ga povezujejo z ruskocerkvenoslovanskim pridevnikom *gorazdž* ‘izkušen, spreten, premišljen’. V ruskem jeziku imata *gorazdyj, gorazd* enake po-mene, prislova *gorazdo, gorazno* pomenita ‘zelo, močno’, iz poljskega *gorazdy* ‘sre-čen’ pa so tudi tvorjena osebna imena.

Pomen zloženih slovanskih imen se da ugotoviti iz sestavin, vendar ta ni vedno običajna vsota njihovih pomenov. Upoštevati je treba mišljenje, predstave in čustvovanja naših prednikov, o katerih lahko dandanes samo ugibamo. Ob znanih sestavinah lahko torej domnevamo poimenovalne predstave, motivacije npr. za ime-na: *Vladimir* ‘kdor obvladuje mir’, *Branimir* ‘kdor brani ali se bori za mir’, *Branis-lav* ‘kdor je slaven po branjenju ali brani slavo’, *Vladislav* ‘kdor je slaven po vla-

danju, obvlada slavo, je slaven', *Borislav* 'kdor se bori za slavo', *Stanislav* 'postani slaven', *Gojmir* 'kdor goji, se zavzema za mir', *Motimir*, *Kazimir* 'kdor moti, kazi mir', *Miroslav* 'kdor je (naj bi bil) slaven v miru, po miru'.

Najbolj pogosti sestavini (morfema) *-mir* in *-slav* v slovanskih zloženih imenih sta se zaradi pogoste rabe pomensko izpraznili in se v funkciji sufiksa začela dodajati tudi sestavinam, s katerimi ju ni vedno mogoče povezati v logično, smiselno celoto, npr. *Zmagomir*, *Vojnomir*. Morfem *-slav* je bil produktiven še več stoletij po pokristjanjenju Slovencev. Dodajal se je tudi tujim krščanskim imenom, kar potrjujeta v 13. stoletju izpričani imeni *Juroslav*, skrajšano *Jurko*, obstajajo pa tudi *Danislav*, *Daniloslav*, *Francislav*, *Janeslav*. Podobno velja za morfem *-mir*, npr. v imenih *Danimir*, *Pavlimir*, *Hugomir*. Leta 1994 je bilo v Sloveniji 115 različnih moških imen na *-mir* in 127 na *-slav* ter 50 ženskih imen na *-mira* in 96 na *-slava*.⁷ Med njimi je precej imen priseljencev s hrvaškega in srbskega jezikovnega področja, ki so po osamosvojitvi Slovenije leta 1991 dobili slovensko državljanstvo in bili tako vpisani v Centralni register prebivalstva. To velja tudi za mnoga druga imena slovanskega izvora v Sloveniji. Med značilnimi sestavinami slovanskih imen v Sloveniji so še *ljub*, npr. *Ljubomir*, *Slavoljub*, *mil*, npr. *Miloslav*, *Bratumil*, *Ljudmila*, izpeljanke *Milan*, *Milica*, *Milka*, ter *drag*, npr. *Dragoljub*, *Dragomil*, skrajšano *Drago* z ženskimi oblikami *Draga*, *Dragica* itd.

Slovanska imena na slovenskem ozemlju so bila po pokristjanjenju polagoma nadomeščena s krščanskimi, kar je bilo uzakonjeno na tridentskem koncilu v 16. stoletju. Ker so bila še v rabi v času nastajanja priimkov, so bila mnoga od njih uporabljena pri njihovi tvorbi in ostala v njih ohranjena do danes. Mnoga slovanska imena so bila udeležena tudi pri tvorbi krajevnih imen, ki so ob priimkih dandanes trden dokaz o njihovem nekdanjem obstoju (gl. še Maja Košmrlj, *Dvočlenska antroponima v slovenskih krajevnih imenih*, *Onomastica jugoslavica* 2, Ljubljana 1970, 102–117, in J. Keber, *Leksikon imen*, Celje 1996, poglavje *Krajevna imena iz osebnih imen*).

1.4 Krščanska imena

Krščanska imena so se na slovenskem ozemlju pričela uveljavljati po pokristjanjenju Slovencev. Ta proces je trajal do 16. stoletja, ko so po strogih določilih tridentskega koncila smeli otrokom pri krstu dajati samo krščanska, tj. svetniška imena. Ta so se razširjala s kultom svetnikov in svetnic, mučencev, mučenk, puščavnikov, cerkvenih učiteljev in svetih papežev. Znanim svetnikom in svetnicam (poleg Marije) v čast so pričeli graditi oziroma posvečevati cerkve. Po času zgraditve teh cerkva in njihovem številu⁸ se da približno ugotoviti, kdaj, kje in v kolikšnem obsegu se je na slovenskem ozemlju pričel kult določenega svetnika ali določene svetnice in s tem uveljavljanje njihovega imena. Po teh cerkvah so bili poimenovali številni kraji ali deli krajev na slovenskem ozemlju, ki se običajno začenjajo

⁷ Podrobneje o današnjih slovenskih zloženih imenih glej v moji razpravi *O strukturi rojstnih imen v Sloveniji* (*Jezikoslovni zapiski* 7 (2001), št. 1–2, 21–111).

⁸ Podatki o številu cerkva, posvečenih posameznim svetnikom, so navedeni v *Leksikonu imen* pri posameznih imenih v imenskem delu.

s *S.*, *Sv.*, *Šent-* ali *Š-*, npr. *Stomaž*, *Sv. Barbara*, *Sv. Boštjan*, *Sv. Jurij*, *Šentilj*, *Šentjanž*, *Šentvid*, *Šmarje*, *Šmartno*, *Šmihel*. Pri nekaterih krajevnih imenih je prišlo do precejšnjih glasovnih sprememb svetniškega imena, ki so povzročile, da jih težje razpoznavamo ali ne moremo razpoznati, npr. *Kungota pri Ptuju* in *Sv. Jungert* (sv. Kunigunda), *Šmarje* (sv. Marija), *Šmartno*, *Šmarčna* (sv. Martin), *Škocjan* (sv. Kancijan), *Šentanel* in *Štanjel* (sv. Danijel), *Štjak* (sv. Jakob), *Šempolaj* (sv. Pelagij), lokalno *Šentomprga* (sv. Valburga), zdaj *Valburga*. Izbor različnih krščanskih svetniških imen je bil od njihove uveljavitve do konca 19. stoletja sorazmerno majhen, tj. nekaj sto moških in ženskih imen. Nazoren primer za to je seznam moških in ženskih imen (tj. Männer- und frauennamen. Moške in ženske imena) v slovarju Mateja Cigaleta *Deutsch-slovenisches Wörterbuch* iz leta 1860. V njem je skupno 341 nemških iztočnic s 516 slovenskimi ustreznici. Med slovenskimi so razen ženskih, ljubkovalnih in manjšalnih oblik tudi štiri imena slovanskega izvora: *Boleslav*, *Bogomir*, *Bogomil* in *Ljudmila*.

Z narodnoprebudnimi pojavi in dvigovanjem narodne zavesti so v slovenski imenski fond proti koncu 19. stoletja začela polagoma prihajati nekdanja slovanska oziroma staroslovenska imena. Ta pojav se je nadaljeval v obdobju med obema vojnama in se močno okrepil po drugi svetovni vojni. To potrjujejo tudi statistični podatki za obdobje po letu 1900. K uveljavljanju slovanskih imen so nedvomno pripomogli tudi močni priselitveni tokovi iz drugih jugoslovanskih republik po drugi svetovni vojni. Ker večina teh novih imen ni bila svetniška, so jih v koledarjih uvrščali k svetniškimi po določenih merilih, kot so pomenska in glasovna podobnost, povezava s svetniškimi oznakami ipd. (gl. *Leksikon imen 1996*, poglavje Uvrščanje nesvetniških imen v koledar). V zadnjih treh desetletjih je zelo opazen pojav uveljavljanja skrajšanih, hipokorističnih in deminutivnih oblik svetniških in nesvetniških imen. Te so se po letu 1971 začele pogosteje tudi uradno zapisovati, zato statistični podatki prikazujejo močen porast njihovih frekvenc (podrobneje v Predgovoru k drugi izdaji *Leksikona imen 1996*).

1.5 Muslimanska mena

Muslimanska mena so se na slovenskem ozemlju začela nesporedično pojavljati z močnejšim priseljevanjem pripadnikov muslimanske vere iz predelov nekdanje Jugoslavije po drugi svetovni vojni. Statistično so postala bolj opazna zlasti po osamosvojitvi Slovenije leta 1991, ko so mnogi od teh priseljencev dobili slovensko državljanstvo in s tem mesto v Centralnem registru Republike Slovenije. V drugi, dopolnjeni izdaji *Leksikona imen*, ki je izšel leta 1996, je glede na frekvenco v iztočnicah in podiztočnicah upoštevano okrog sto muslimanskih imen. Med temi so npr. *Ahmed*, *Ajša*, *Amir*, *Azra*, *Edin*, *Emina*, *Enes*, *Enver*, *Esad*, *Fadil*, *Fatima*, *Fikret*, *Hasan*, *Husein*, *Ibrahim*, *Ismet*, *Izet*, *Lejla*, *Mehmed*, *Merima*, *Mirsad*, *Muhamed*, *Nerina*, *Nermin*, *Osman*, *Ramiz*, *Rasim*, *Safet*, *Samir*, *Sanela*, *Sulejman*, *Šefik*, *Šerif*, *Zijad*. Nekatera muslimanska imena imajo tudi nemuslimanski slovenski državljanji, npr. *Ajša*, *Azra*, prav tako nekatera imena, ki imajo možen tudi drugačen, tj. nemuslimanski izvor, npr. *Ajda*, *Alma*, *Almira*, *Edina*.

1.6 Tuja, nova imena

Med *tuja imena* na slovenskem ozemlju bi lahko prvotno šteli vsa krščanska svetniška imena. Ta so se v teku stoletij prilagodila slovenskemu jeziku in s tem postala sestavina slovenske kulture in narodne biti (gl. Janez Keber, *Osebna imena v Sloveniji* kot dokazila slovenske identitete, *Traditiones* 26, Ljubljana 1997, 101–108). Njihova vraščenost v slovenski prostor je med drugim dokazljiva tudi s pojavljanjem v slovenski ljudski pesmi (gl. Janez Keber, *Osebna imena v ljudskih pesmih*, *Traditiones* 28/1, Ljubljana 1999, 269–280). Za tuja pa imamo v sedanjem času vsa imena pri nas živečih tujcev ali novejših priseljencev, ki še nimajo slovenskega državljanstva, a tudi imena slovenskih državljanov z neslovenskim materinim jezikom. Praktično so tuja tudi imena italijanske in madžarske manjšine v Sloveniji, čeprav pravico do njihove uporabe zagotavlja poleg manjšinskih zakonov tudi slovenski Zakon o osebnem imenu. Številna tuja imena, ki se kljub nizkim frekvencam pojavljajo v slovenskem prostoru, vplivajo na avtohtone slovenske prebivalce, da jih pogosto nekritično uporabijo za poimenovanje svojih otrok. Na tak način prihaja v slovenski imenski fond precejšnje število imen, ki niso zapisana pravilno tako glede na jezik, iz katerega so bila vzeta, kot glede na slovenski jezik in njegova pravopisna pravila. Množica takih hibridnih imenskih tvorb je razvidna iz *Seznama vseh uradno zapisanih imen s frekvencami v Sloveniji z dne 31. 12. 1994*, ki je izšel kot priloga druge, dopolnjene izdaje *Leksikona imen* leta 1996. V uvodu k tej izdaji je tudi zamisel, da bi bilo ob zelo liberalnem slovenskem zakonu o osebnem imenu treba pripraviti vsaj dopolnilo, po katerem bi morali slovenski državljanji s slovenskim materinim jezikom izbirati imena, ki niso v nasprotju z duhom in pravili slovenskega jezika, pripadniki italijanske manjšine imena v skladu z italijanskim jezikom itd.

Glede *novih imen* ugotavljam, da pri nas ni raziskovalca ali raziskovalne skupine, ki bi stalno in sistematično ugotavljala pojavljanje novih imen v slovenskem imenskem fondu. Z občasnimi raziskavami, omejenimi na določeno lokacijo, se zajamejo in registrirajo nova imena v ožjem prostoru, vendar je to premalo za dajanje kakih celovitih ocen o njih. Še najbolj zanesljiv podatek je npr. sprememba števila imen v določenem obdobju. Tako se je npr. število različnih imen od leta 1994, ko je bilo vseh imen v Sloveniji 34.707, do leta 1997 povečalo na 35.691. Med temi so bila gotovo tudi nova imena ali vsaj nove različice že obstoječih.

1.7 Hipokoristiki in deminutivi⁹

V procesu prilagajanja tujih krščanskih svetniških imen slovenskemu jeziku imajo *hipokoristiki* in *deminutivi* oziroma *ljubkovalna* in *manjšalna imena* zelo pomembno vlogo. Preoblikovalna moč slovenskega jezika je ob veliki izbiri sufiksálnih sredstev¹⁰ pripomogla, da so se mnoga izvorno tuja krščanska imena popolnoma

⁹ Naslov poglavja je zanimivejši izsek iz širše problematike o glasovni podobi imen. Poglavje *Glasovna podoba imen* je eno od uvodnih poglavij v mojem *Leksikonu imen*, v moji razpravi *O strukturi rojstnih imen v Sloveniji* (*Jezikoslovní zapiski* 8 (2001), št. 1–2, str. 76 d.) pa ima 2. poglavje naslov *Oblikovanje glasovne podobe rojstnih imen*.

¹⁰ Celovit pregled in opis teh sredstev v slovenskih imenih, podprta s statističnimi podatki, sta v 2. poglavju že omenjene razprave *O strukturi rojstnih imen v Sloveniji*.

poslovenila in včasih do nespoznavnosti spremenila svojo prvotno obliko. Nazoren primer za to je ime *Elizabeta*, ki se zaradi dolžine skrajša v dve polovici: *Eliza* in *Beta*. Iz njih so nastale številne hipokoristične in deminutivne tvorjenke, kot *Beti*, *Betika*, *Betina*, *Beika* in *Ela*, *Eli*, *Elica*, *Elis*, *Elisa*, *Elka*, *Elza*, *Elzana*, *Elzi*, *Elzina*, *Iza*, *Lili*, *Liza*, *Lizika*, *Lizoga*, *Špela*, *Špelca*, *Špelica*, *Špelka*. Ime *Špela* z različicami *Špelca*, *Špelica*, *Špelka* se je oddaljilo od izhodiščnega imena *Elizabeta* do nespoznavnosti, čeprav je ohranilo tri glasove – *e*, *l*, *a*, ki so tudi v različici *Ela*. Samo dva prvotna glasova, tj. *l* in *i*, sta ohranjena v različici *Lili*, vendar sta podvojena, kar je pri tvorbi imen znan pojav (prim. še moško ime *Pepe* iz *Giuseppe*). Različico *Špela* imamo lahko danes za pravo slovensko imensko tvorjenko, ki je v urbarjih zapisana z oblikami *Elsbet*, *Elspet*, *Špeta*, v starejši slovenski književnosti pa potrjena z vzporednima oblikama *Ošpeta* in *Lešpeta*. Tvorjenka s priponskim obrazilom *-oga* je narečno koroško ime *Lizoga*, ki je tvorjeno iz skrajšane oblike *Liza*. Pridobljeno slovenskost imena *Špela* potrjuje tudi izimenska (deonomastična) lek-sika: narečno *špela* pomeni ‘roparska žuželka bogomolka’, *Špela*, *Špelca* pa je postala sinonim za ‘mlado, navihano dekle’ (gl. Polonca Kovač, *Špelce*), dalje *ávša* ‘neumna, nespametna ženska’ (prim. *ávšast* ‘neumen, nespameten’), ki je verjetno nastala prek skrajšane oblike **Alsa*, zapisane leta 1354 (*Auxa* uxor Crismani) in leta 1386 v Trstu (umrl vir *Auxe*). Veliko število zloženk in tvorjenk, tudi tujih, ima slovensko ime *Ana*: *Anabel*, *Anabela*, *Anabrita*, *Anaela*, *Analidija*, *Analina*, *Ana Liza*, *Analiza*, *Analot*, *Anamari*, *Ana Marija*, *Anamarija*, *Anamarina*, *Ananda*, *Anca*, *Anča*, *Anči*, *Ančica*, *Ančka*, *Anda*, *Anemarija*, *Anemari*, *Anela*, *Aneli*, *Anelka*, *Anemari*, *Anemaria*, *Anemarija*, *Anesa*, *Anet*, *Aneta*, *Ani*, *Anica*, *Anička*, *Anika*, *Animira*, *Anina*, *Anisa*, *Anita*, *Anitka*, *Anja*, *Anjuša*, *Anjuška*, *Anka*, *Ankica*, *Ankuša*, *Anna*, *Anna Marija*, *Annamarija*, *Annegret*, *Anoka*, *Anuša*, *Anuška*, *Nana*, *Nanika*, *Nuša*, *Nuška* itd.

Navedena primera tvorjenk iz imen *Elizabeta* in *Ana* kažeta velike tvorbene možnosti slovenskega jezika. Tipični ljubkovalni in manjšalni sufiksi za ženska imena so *-či*, *-i*, *-ca*, *-ica*, *-ika*, *-ka*. Med temi je najpogostejši *-ka* z različicama *-čka*, *-ika*, sledijo pa mu *-ja*, *-i*, *-ica*, *-ca*, *-či*, *-ičica*. Zaradi pogoste rabe, ki se izkazuje v visokih frekvencah nekaterih imen na *-ka*, *-ja*, *-ica*, se prvotna ljubkovalnost in manjšalnost izgublja in se je pri mnogih imenih že izgubila, npr. pri imenih *Alenka*, *Anja*, *Anica*, *Dušanka*, *Ljubica*. Prvotni pomen so izgubili tudi nekateri drugi imenski sufiksi, npr. *-uša* v imenu *Maruša*, ki je imel prvotno slabšalni pomen. Ime *Maruša* se je pridružilo zdaj zelo modnim imenom na *-ša* (npr. *Daša*, *Nataša*, *Tjaša*) in s tem izgubilo prvotni slabšalni pomen. To dokazuje tudi sprememba frekvenca pri tem imenu (1971: 120, 1994: 1082 oseb). Pri moških imenih so najbolj pogosti ljubkovalni in manjšalni sufiksi *-a*, *-če*, *-ček*, *-či*, *-e*, *-ec*, *-ek*, *-i*, *-ja*, *-ko*, *-o*, npr. *Tona*, *Tonče*, *Tonček*, *Tonči*, *Tone*, *Tonec*, *Toni*, *Mitja*, *Tonko*, *Sašo*. Tudi pri teh zaradi pogostnosti nekateri sufiksi izgublajo prvotno ljubkovalnost ali manjšalnost, npr. pri imenih na *-ko*: *Branko*, *Janko*, *Slavko*.

1.8 Ženska in moška imena

Izvorno je veliko ženskih imen – tako krščanskih kot slovanskih in drugih – nastalo iz moških, npr. *Angel* – *Angela*, *Anton* – *Antonija*, *Albert* – *Alberta*, *Aldo* –

Alda, Amadej – Amadeja, Bogdan – Bogdana, Jožef – Jožefa, Šefik – Šefika. V tem primeru lahko govorimo o ženskih oblikah določenega imena, ki se iz moškega imena običajno tvorijo s sufiksom *-a*. Obstaja pa tudi precej imen, ki so samo ženska, npr. *Elizabeta, Dolores, Nives, Sara, Suzana, Zoja*. Nekatera tuja ženska imena, ki se končujejo na soglasnik, npr. *Nives*, lahko dobijo slovenski sufiks *-(k)a*, npr. *Nivesa, Niveska*. Ta pojav ni nov in ga je mogoče opaziti že v omenjenem Cigaletovem slovarju leta 1860: *Esther, f.* Estra. To se razlaga kot rezultat približevanja, prilagajanja tujih imen slovenskemu jeziku.

Izvor ženskih imen pa dandanes nima vpliva na število različnih ženskih imen v Sloveniji. Teh je več kot moških, kar je razvidno iz statističnih podatkov. Tako je bilo leta 1994 v Sloveniji med prvimi 100 imeni 56 ženskih. Od teh polovica nima, vsaj v Sloveniji, ustrezne ali uveljavljene moške oblike. V celoti pa je bilo leta 1994 v Sloveniji 16199 moških in 18508 ženskih imen, leta 1997 pa 16571 moških in 19120 ženskih imen (podrobneje gl. Janez Keber, *Ženska imena v Sloveniji, XXXIII. Seminar slovenskega jezika, literature in kulture, Zbornik predavanj*, Ljubljana 1997, 33–44).

1.9 Stanje raziskav

S sistematičnim raziskovanjem osebnih imen se zdaj v Sloveniji ne ukvarja nobena znanstvenoraziskovalna niti katerakoli druga ustanova. Večino imenoslovnih raziskav opravljajo jezikoslovci poleg svojega rednega raziskovalnega ali pedagoškega dela. Interdisciplinarno se jim občasno pridružijo posamezniki iz drugih strok, npr. zgodovinarji in etnologi. Zgodovinarji so imeli vidno vlogo zlasti pri raziskovanju in objavljanju starejših virov. V objavljenih virih, ki so jih pripravili France Kos, Milko Kos, Pavle Blaznik idr., je mogoče prek imenskih seznamov ugotoviti stanje imenskega fonda na ozemlju Slovenije v obdobjih po naselitvi Slovencev. Za srednji vek so bogat vir osebnih imen urbarji, v katerih je možno spremljati tudi začetek in potek nastajanja priimkov. Vendar je objavljena šele približno desetina urbarjev. Naslednji bogat vir slovenskih osebnih imen so matične knjige, katerih vodenje je bilo uzakonjeno s patentom Jožefa II. leta 1780, čeprav so obstajale že dosti prej. Matične knjige za pretekla obdobja so v večjem delu shranjene v Arhivu Slovenije, v Nadškofijskem arhivu v Ljubljani, preostale, posebno s Primorske, pa so v župnijskih uradih posameznih krajev. Precej je bilo tudi uničenih v vojnah ali zaradi neprimernega hranjenja. Kljub temu so matične knjige bogat, a dozdale še premalo izkoriščen vir podatkov o osebnih imenih. Katera imena so se uporabljala v času protestantizma, je mogoče približno ugotoviti iz Trubarjevega, tj. prvega slovenskega koledarja, za kasnejša obdobja pa iz takratnih koledarjev (gl. tudi Franc Jakopin, *Osebna imena na Slovenskem ob prehodu v 16. stoletje, XX. seminar slovenskega jezika, literature in kulture, Zbornik predavanj*, Ljubljana 1984, 275–284; Jezikovna in pisna adaptacija imen v besedilih 16. stoletja, *Zbornik Družbena in kulturna podoba slovenske reformacije*, Ljubljana 1986, 69–75). Raba imen v drugi polovici 19. stoletja je prikazana v že omenjenem seznamu ženskih in moških imen v Cigaletovem nemško-slovenskem slovarju iz leta 1860. Do začetka 20. stoletja sega nazaj po rojstnih datumih živih oseb Centralni register prebivalstva Republike Slovenije. Iz novejšega in najnovejšega obdobja je treba omeniti še tri sta-

tistične sezname rojstnih imen v delih: Primož Jakopin, *Entropija imena i prezimena u Sloveniji* (magistrsko delo, Zagreb 1981) s seznamom imen in priimkov s frekvenco 10 in več, Janez Keber, *Seznam vseh uradno zapisanih imen s frekvencami v Sloveniji z dne 31. 12. 1994*, ki je izšel leta 1996 kot priloga *Leksikona imen*, ter Snježana L. Štuhec, *Kako ti je ime? Imena državljanov Slovenije 31. 12. 1997*, v katerem je razen prikaza pogostnosti posameznih imen s statističnimi grafikoni in tabelami tudi statistični prikaz prvih 60 ženskih in prvih 60 moških imen s frekvencami za nazaj po osemnajstih petletnih obdobjih do prvega desetletja 20. stoletja.

Sintezo raziskovanj rojstnih imen v Sloveniji predstavlja *Leksikon imen* s podnaslovom *Izvor imen na Slovenskem* (v treh izdajah – prva 1988, druga, dopolnjena 1996, tretja, dopolnjena 2001), ki ga je napisal Janez Keber. V uvodnih poglavjih je obravnavana večina vidikov pri raziskovanju rojstnih imen, tj. od statistike, virov, poimenovanja, izbiranja, oblike, pomena imen do njihove vloge pri tvorbi priimkov in krajevnih imen, do uvrščanja v koledar ter prehoda v izimensko (deonomastično) leksiko in frazeologijo. V skladu z vidiki raziskovanja rojstnih imen, obdelanimi v uvodu, je razložen tudi izvor imen in njihovih (tudi dvoimenskih ali troimenskih) različic v razlagalnem delu leksikona. Izhodišče za razlaganje izvora imen v drugi izdaji *Leksikona imen* so popolni statistični podatki iz leta 1994. V leksikonu so podane tudi osnove slovenske izimenske leksike in frazeologije, in sicer pri posameznih imenih v razlagalnem delu in v posebnem uvodnem poglavju. O izimenski leksiki in frazeologiji je avtor objavil tudi več člankov, od katerih so nekateri upoštevani v prvi, drugi in tretji izdaji *Leksikona imen*.

O svetniških imenih je v reviji *Mladika* od leta 1988 naprej pisal tržaški Slovenec Pavle Merku. Te prispevke je zbral in jih objavil v knjigi *Svetniki v slovenskem imenoslovju* v Trstu leta 1993. V njej obravnava okrog dvesto svetniških imen, iz katerih so nastala slovenska krajevna imena in priimki. Pri tem skuša utemeljiti zgodnjo navzočnost teh imen na slovenskem Zahodu tudi iz virov, ki še niso objavljeni in dostopni javnosti. V revijah sta imena v 80-ih letih v nadaljevanjih razlagala še Damjan Ovsec (v reviji *Pionir*), S. Čuk (*Ognjišče*), o 80 imenih znanih Slovenk je pisala Zora Tavčar (v knjigi *Poklical si me po imenu*, Koper 1985), pred drugo svetovno vojno pa slovaropisec Joža Glonar (*Slovar slovenskega jezika*, Ljubljana 1936), Ivan Koštiál (Krstna, rodbinska, krajevska imena, dana po času rojstva in odkritja, *Mladika* 15, 1934, 351–352) itd. Iz 19. stoletja je vreden omembe še Cigaletov sodobnik A. Marušič, ki je v tedniku *Domovina* v Gorici v razpravi *Imena in priimki* v osmih nadaljevanjih (tj. od 16. avgusta do 27. decembra 1867) pisal predvsem o imenih.¹¹ Rojstna imena na slovenskem ozemlju so v najnovjšem času ob vzdevkih, priimkih in hišnih ter drugih imenih pogosta tema seminarskih, raziskovalnih in diplomskih nalog na različnih stopnjah izobraževalnega procesa, kar ob doseženi ravni raziskavnosti zagotavlja nadaljevanje uspešnega raziskovanja tega zanimivega področja.

¹¹ Iz Marušičevega pisanja je čutiti skrb za slovenskost osebnoimenskega fonda, ki je tudi oblikovno pogosto pod vplivom jezikov večjih sosedov, zlasti italijanskega in nemškega. V razpravi so po splošnem uvodu besedotvorno in pomensko obdelana latinska, grška, nemška in slovanska imena. V zadnjem nadaljevanju je nekaj prostora namenjenega tudi tvorbi in pomenu priimkov, pri čemer je glede na časovno odmaknjenost razumljivo, da nekatere razlage ne veljajo več.

2 Hišna imena

Posebna kategorija vzdevkov so *hišna imena*. Ta so imela velik pomen posebno na podeželju. Imenujejo se še *domača* ali *vulgarna* (v matičnih knjigah *vulgo*) *imena*, v starejši literaturi tudi *zmerjanje* (pri Pleteršniku in Brezniku za nemško *Spitzname*, *Spottname*) ter *zdevek*, *pritikljej*, *zdeto*, *priloženo ime*, *gerdo ime*, *ime z zmerjanjem dano* v Cigaletovem nemško-slovenskem slovarju, v Beli krajini pa *prišvarek* 'Vulgarname' in *prišvrk* 'Vulgar-Spitz-Spottname'. To so imena, ki se držijo hiše, kmetije, domačije, in sicer ne glede na to, da so se v njih pogosto menjavali gospodarji z različnimi priimki. Kljub upadanju so v kmečkem okolju še danes živa in ohranjajo imena, vzdevke ali priimke nekdanjih gospodarjev ali kažejo še kake druge posebnosti glede naselitve, lokacije, pri nekmečkih hišah tudi (obrtno, gostinsko idr.) dejavnost prednikov.

Glede na podatkovno bibliografsko bazo COBISS (46 zadetkov – naslovov) je o hišnih imenih na slovenskem etničnem ozemlju že precej napisanega, in to največ o slovenskih hišnih imenih na Koroškem. Tako je Bertrand Kotnik poleg člankov objavil šest knjig o hišnih imenih v posameznih občinah južne Koroške s skupnim naslovom *Zgodovina hiš južne Koroške*.¹² V njih je upošteval tudi stare vire, zato je pomembno prispeval tudi k raziskovanju imen in priimkov. Med avtorji, ki so pisali o hišnih imenih, so še: Rudolf Andrejka, Nevenka Žolnir, Pavel Vidau, Jože Eržen, Marjan Zupan, Engelbert Logar, Milko Matičetov, Irena Šumi, Zinka Zorko, Jožica Škofic, Milan Natek, Vlado Nartnik, Mirko Ramovš, Sonja Grom, Milena Hajnšek - Holz, Vera Wutti-Incko, Anton Urschitz itd. Med viri za raziskovanje hišnih imen je treba omeniti kartoteko hišnih imen na Zgodovinskem inštitutu Milka Kosa ZRC SAZU, ki jo je izdelal Božo Otorepec. Največ zgodovinskega gradiva o hišnih imenih pa vsebujejo razen listin in urbarjev matične knjige, ki pa so v tem oziru skoraj še neraziskane.

Glede na povedano je kljub dobri raziskanosti posameznih predelov za zdaj težko podati kakšne celovite izsledke o hišnih imenih na slovenskem etničnem ozemlju.

3 Vzdevki

Vzdevek je izraz, ki se daje osebi po kaki značilnosti (*Slovar slovenskega knjižnega jezika* = SSKJ V, 569). Vzdevki so nastali na osnovi poimenovanja po poklicu, dejavnosti, po neki (dobri, slabi) lastnosti, telesni značilnosti, po poreklu, rojstnem kraju ali tudi po kaki naključni motivaciji. Pogosto ostanejo ljudem za vse življenje, čeprav običajno izgubijo prvotno motiviranost. Imenujejo se tudi *priimki* (SSKJ IV, 129), narečno štajersko *imenke* (Maribor) ter *cuna*, *cona*, *coman*, *cunek*,

¹² Te knjige so: Bertrand Kotnik, *Zgodovina hiš južne Koroške*, 1. knjiga, Občina Bilčovs, 2. knjiga, Občina Kotmara vas, 3. knjiga, Občina Bistrica v Rožu, 4. knjiga, Občina Rožek, 5. knjiga, Občina Št. Jakob v Rožu, 6. knjiga, Občina Šmihel pri Pliberku, Mohorjeva družba, Celovec – Ljubljana – Dunaj 1992, 1993, 1995, 1996, 1997, 1999.

covnek. Iz slednjih je izpeljan tudi glagol *conovati* 'priimke, vzdevke dajati', izhajajo pa iz nemškega *Zuname* 'priimek; vzdevek'.

Vzdevki so nastali kasneje kot rojstna imena in so, gledano razvojno, po nastanku pred priimki. Služili so za dodatno označevanje oseb toliko časa, dokler se ni razvil sistem dveh označevanj, tj. imena in priimka. Iz vzdevkov so v priimkovnem procesu pogosto nastali priimki, čeprav je včasih težko določiti, ali je neki priimek po izvoru vzdevok ali pravi priimek. To velja posebno za priimke, ki so povezani z nazivi živali. Ti nazivi se namreč lahko metaforično uporabljajo za slikovito označevanje posameznikov s primerjanjem posameznika z lastnostmi določene živali, npr. *pes*, *bik*, *koza*, *krava*, *vol*, *tele*, kar je razvidno tudi iz primer (npr. *močen kot bik*). V določenih govornih situacijah se uporabljajo tudi kot psovke. Če se ta metaforična poimenovanja za določeno osebo ponavljajo, lahko iz njih nastanejo pravi vzdevki. Vzdevki pa nastajajo tudi danes, ker so včasih zaradi preštevilnih enakih imen ali priimkov potrebni kot tretje identifikacijsko sredstvo. S takimi vzdevki se srečujemo posebno v šolah ter nekaterih drugih poklicnih ali posebnih okoljih. V teh pogosto ne gre za potrebo po dodatni identifikaciji, ampak so vzdevki lahko tudi posledica mode, npr. v šolskem okolju.

Z vzdevki so se pri nas ukvarjali doslej večinoma imenoslovci, ki se ukvarjajo z raziskovanjem osebnih imen, a tudi drugi, npr. Pavle Merku, Janez Keber, Alberto Cernaz, Damjan Ovsec, Jože Primc, Sonja Grom, Jožica Škofic, József Varga. Vzdevki so tudi tema raziskovalnih ali diplomskih nalog na vseh nivojih izobraževalnega procesa. Pri vsega skupaj 17 zadetkih (tj. naslovih) v bibliografski podatkovni bazi COBISS ni mogoče govoriti o sistematičnem raziskovanju te kategorije osebnih imen, čeprav je o njih verjetno zapisanega več, kot kažejo ti naslovi. V omenjenih objavah gre v glavnem le za prepoznavanje in ugotavljanje teh imen v sklopu raziskovanja drugih imen. V raziskovalnih in diplomskih nalogah so običajno obravnavani vzdevki prebivalcev določenega kraja ali učencev in osebja določene šole.

4 Psevdonimi

Psevdonimi spadajo med osebna imena. To so izmišljena (prim. starejši izraz *izmišljenke*, npr. F. Goršič, O naših imenih, *Življenje in svet* 3, 1929, št. 3, 88), skrivna imena, priimki, ki jih uporabljajo avtorji, pisatelji, pesniki, igralci, da prikrijejo svoje pravo ime. Najbolj znani so psevdonimi pri pisateljih (npr. *Matej Bor*, *Prežihov Voranc*, *Roman Romanov*), ki jih imajo ali so jih imeli tudi po več, ter pri igralcih (npr. *Ita Rina*) in umetnikih. Izmišljena imena umetnikov se imenujejo tudi *umetniška imena*. Blizu psevdonomom so *partizanska imena* borcev med narodnoosvobodilnim bojem ter *ilegalna imena* komunistov in ilegalcev.

O psevdonimih je bilo doslej pri nas zelo malo napisanega. V bibliografski podatkovni bazi COBISS/OPAC je sicer 36 zadetkov, vendar gre v glavnem samo za tuja dela. Med njimi je samo nekaj slovenskih člankov. Omembe vreden je samo prispevek Slovar slovenskih psevdonomov (*Knjižnica* 3, št. 1/4, 1959, 70–72), ki ga je napisal Jože Munda. V njem je opisan način, kako izdelati slovar slovenskih

psevdonimov. Tega slovarja še vedno nimamo, vendar je njegov izid v načrtu Inštituta za biografiko in bibliografijo ZRC SAZU za leto 2004. Nosilec projekta je Martin Grum. Med raziskovalci psevdonimov so razen bibliotekarjev tudi literarni zgodovinarji, ki so morali v biografijah posameznih pisateljev in pesnikov razrešiti tudi psevdonime, ki so jih ti uporabljali. To je možno prebrati v predgovorih k zbranim delom, medtem ko so po COBISS/OPAC-u izrecno v imeniku navedeni samo psevdonimi pisatelja Janka Kersnika, in sicer v 6. knjigi njegovih zbranih del.

4.1 Partizanska, ilegalna imena

Izmed drugih podobnih imen je bilo več napisanega samo o *partizanskih* in *ilegalnih imenih*. O teh imenih je bilo pod naslovom *Kako sem dobil partizansko ime* pisano v desetem letniku (leta 1958) revije *Borec* v več nadaljevanjih. V prispevkih so intervjuvani udeleženci narodnoosvobodilnega boja pojasnili svoja partizanska imena in okoliščine, v katerih so jih dobili. Tako so pojasnjena npr. partizanska imena: *Luka* (= Tone Vidmar), *Daki* (= Stane Semič), *Oki* (= Hinko Bratož), *Efenka* (= Ivan Kovačič), *Poki* (= Franc Pokovec), *Silni* (= Jože Boldan), *Palček* (= Živojin Prosenec), *Pavijan* (= Franc Sotler), *Petruška* (= Peter Kos), *Tarzan* (= Alojz Žužek), *Veja* (= Joža Knific), *Iztok* (= Franc Puterle), *Fric* (= Jože Peskar), *Svarun* (= Rudolf Hribernik), *Popaj* (= Janez Slovec). V naslednjem letniku (*Borec* 11, 1959, 233–235) pa je Slobodan Vujica v članku *Kako so nastala ilegalna imena* pisal o ilegalnih imenih političnih vodij Jugoslavije: *Tito*, *Valter*, *Rudi*, *Stari*, *Novak* (= Josip Broz), *Sperans*, *Bevc*, *Krištof* (= Edvard Kardelj), *Marko* (= Aleksander Ranković), *Tempo* (= Svetozar Vukmanović), *Luka*, *Lojze*, *Peter Strugar* (= Franc Leskošek), *Rudi*, *R. Bosanac* (= Rodoljub Čolaković), *Zarko*, *Lala* (= Jovan Veselinov). V zvezi z vlogo psevdonimov kot možnega spreminjevalca občutja človeške identitete v določenih skrajnih, ogrožujočih življenjskih okoliščinah je zanimivo razmišljanje pisatelja Edvarda Kocbeka v delu *Črna Orhideja*.

Glede na povedano je možno reči, da so psevdonimi glede na doslej objavljeno pri nas še precej neraziskana kategorija imen. Velik korak naprej bo nedvomno načrtovani slovar slovenskih psevdonimov, ki bo omogočil in vzpodbudil nadaljnje raziskovanje.

Viri in literatura

- Andrejka, Rudolf, Župani Selške doline v letih 1500–1800, *Glasnik Muzejskega društva Slovenije* 15 (1934), 95–102.
- Andrejka, Rudolf, Doneski k postanku in razvitku rodbinskih imen v Selški dolini, *Glasnik Muzejskega društva Slovenije* 20 (1939), 313–316.
- Bajt, M., Lipičar, M., Osebna imena, *Varnost* 1979, 7/8, 332–338.
- Benkovič, J., Slovenski koledarji in koledarniki, *Dom in svet* 8 (1895), 25, 55, 86, 186, 215, 247, 282, 343, 375, 500, 636, 667, 698, 730, 758.
- Bezljaj, France, O besedah in imenih, *Jezik in slovstvo* 1 (1955/1956), št. 8/9, 10, 239–241, 291–292.
- Bezljaj, France, *Eseji o slovenskem jeziku*, Ljubljana 1967.

- Bezljaj, France, *Etimološki slovar slovenskega jezika*, I–III, Prva knjiga A–J, Druga knjiga K–O, Tretja knjiga P–S, Ljubljana 1976, 1982, 1995.
- Bezljaj, France, *Slovenska vodna imena* I. (A–L), II. (M–Z), Ljubljana 1956, 1961.
- Bezljaj, France, Slovenski imenotvorni proces, *Jezik in slovstvo* 10 (1965), 113–118.
- Bezljaj, France, Stratigrafija Slovanov v luči onomastike, *Južnoslovenski filolog* 13 (1958), 83–95, *Slavistična revija* 11 (1958), 35–56.
- Bezljaj, France, Onomastika in leksikologija, *Onomastica jugoslavica* 1 (1969), 10–21.
- Bezljaj, France, Naloge in poti slovenskega imenoslovja, *Onomastica jugoslavica* 1 (1969), 243–248.
- Bezljaj, France, Onomastika v etimoloških slovarjih, *Onomastica jugoslavica* 5 (1975), 3–8.
- Biblični leksikon*, ur. Anton Grabner-Heider in Jože Kraševac s sodelavci, Celje 1984.
- Blaznik, Pavle, *Urbarji freisinške nadškofije, Srednjeveški urbarji za Slovenijo*, Zvezek četrti, SAZU v Ljubljani 1963.
- Blaznik, Pavle, *Historična topografija Slovenije* II, *Slovenska Štajerska in jugoslovanski del Koroške do leta 1500*, 1, 2, Maribor 1986, 1988.
- Bosanac, Milan, *Prosvjetin imenoslov*, Zagreb 1984.
- Breznik, Anton, O zloženkah v slovenščini, *Razprave AZU* II, Ljubljana 1944, 55–76.
- Breznik, Anton, Rodbinski priimki iz starih svetniških imen, *Koledar Mohorjeve družbe 1942*, 68–70.
- Bunc, Stanko, Imena za denar na Slovenskem, *Slovenski jezik* 3 (1940), 56–67.
- Bunc, Stanko, Janez v slovenskih priimkih, *Slovenski narod* 26. 3. 1945.
- Bunc, Stanko, Jurij v slovenskih priimkih, *Slovenski narod* 30. 4. 1945.
- Bunc, Stanko, Naša imena in denar, *Numizmatični vestnik* 6 (1962), št. 5–6, 183–194.
- Bunc, Stanko, O nastanku, razvoju in pomenu priimkov, *Jezik in slovstvo* 8 (1962/63), 174–177.
- Bunc, Stanko, Pogled v slovensko onomastiko, *Slavistična revija* 4 (1951), 77–86.
- Burkart, Walter, *Neues Lexikon der Vornamen*, Köln 1987.
- Cernaz, Alberto, V vzdevkih je delček zgodovine, *Istran* 1998, 110–111.
- Cigale, Matej, *Deutsch-slovenisches Wörterbuch* I, II, Laibach 1860.
- Cottle, Basil, *The Penguin Dictionary of Surnames*, second edition, 1978.
- Čuk, Stanko, Tvoje ime, rubrika v reviji *Ognjišče*, Koper 1981–1984.
- Dauzat, Albert, *Dictionnaire étimologique des noms de familles et prénoms de France*, Paris 1951.
- Dauzat, Albert, *Les noms des personnes, origine et évolution, Prénoms – Noms de familles – Surnoms – Pseudonymes*, Paris 1950.
- Geč-Korošec, Miroslava, Primerjalno-pravni prikaz ureditve osebnega imena po predpisih posameznih republik in avtonomnih pokrajin SFR Jugoslavije, *Pravnik* 35 (1980), št. 10/12, 327–340.
- Geč-Korošec, Miroslava, Pravna ureditev osebnega imena v ZR Nemčiji – učinki

- na jugoslovansko-nemška družinskopravna razmerja, *Pravnik* 36 (1981), št. 7/9, 225–237.
- Gestrin, Ferdo, *Mitninske knjige 16. in 17. stoletja na Slovenskem*, SAZU, Ljubljana 1968
- Glonar, Joža, *Poučni slovar*, Ljubljana 1931–1938.
- Glonar, Joža, *Slovar slovenskega jezika*, Ljubljana 1936.
- Gorbanevskij, Mihail Viktorovič, *V mire imen i nazvanij*, Moskva 1983.
- Gorbanevskij, Mihail Viktorovič, *V mire imen i nazvanij*, druga predelana in dopolnjena izd., Moskva 1987.
- Goričar, Maks, Doneski k postanku in pisavi rodbinskih priimkov in hišnih imen med Slovenci, *Etnolog* 12 (1939), 82–112.
- Goršič, M., O naših imenih, *Življenje in svet* 3 (1929), knjiga 5, št. 2, 39–41, št. 3, 87–90.
- Gottschald, Max, *Deutsche Namenkunde*, Vierte Auflage, Berlin 1971.
- Grković, M., *Rečnik ličnih imena kod Srba*, 1977.
- Hajnšek - Holz, Milena, Hišna imena pod Donačko goro, *Simpozij slovenska lastnoimenskost*, Zbornik s simpozija v Pišecah '99, ur. Jože Toporišič, Novo mesto 2001, 79–87.
- Hanks, Patrick, Hodges, Flavia, *The Oxford Minidictionary of First Names*, Oxford 1986.
- Humar, Marjeta, Lastna imena v starejših slovenskih besedilih in slovarjih kot kulturološka prвина, *Simpozij slovenska lastnoimenskost*, Zbornik s simpozija '99 v Pišecah, ur. Jože Toporišič, Novo mesto 2001, 111–128.
- Ivaško, V. A., *Kak vybirajut imena*, Minsk 1988.
- Jakopin, Franc, Jezikovna in pisna adaptacija imen v besedilih 16. stoletja, *Zbornik Družbena in kulturna podoba slovenske reformacije*, SAZU, Ljubljana 1986, 69–75.
- Jakopin, Franc, O naših imenih in priimkih, *Slovenski koledar 1979*, 153–155.
- Jakopin, Franc, Osebna imena na Slovenskem ob prehodu v 16. stoletje, *XX. seminar slovenskega jezika, literature in kulture*, Ljubljana 1984, 275–284.
- Jakopin, Franc, Vprašanje dvojezičnosti v zgodovini slovenskih osebnih imen, *XXI. seminar slovenskega jezika, literature in kulture 1–13. julij 1985*, zbornik predavanj, Ljubljana, 17–21.
- Jakopin, Primož, *Entropija imena i prezimena u Sloveniji*, magistrsko delo, Zagreb 1981.
- Jermanj, Naca, *Numerologija, Števila ustvarjajo harmonijo*, Ljubljana 1990.
- Jermanj, Naca, *Novo življenje po numerološki spremembi*, Ljubljana 1996.
- Jurjevec, Nataša, Ledinska in hišna imena Kostrewnice, *Simpozij slovenska lastnoimenskost*, Zbornik s simpozija v Pišecah '99, ur. Jože Toporišič, Novo mesto 2001, 157–174.
- Katičič, Radoslav, Keltska osobna imena u antičkoj Sloveniji, *Arheološki vestnik* 17 (1966), 145–168.
- Keber, Janez, Slovenska imena mesecev iz imen svetnikov, *Mohorjev koledar 1986*, Celje 1985, 160–163.

- Keber, Janez, Besedje in izrazi iz imena Marija, *Mohorjev koledar 1987*, Celje 1986, 106–109.
- Keber, Janez, Leksika in frazeologija iz osebnih imen, *Zbornik šeste jugoslovenske onomastične konferencije*, Beograd 1987, 437–443.
- Keber, Janez, *Leksikon imen, Izvor imen na Slovenskem*, Celje 1988.
- Keber, Janez, Imena v številkah, *Družinska pratika 1992*, Celje 1991, 130–133.
- Keber, Janez, Srečati, poljubiti Matildo ali matildo?, *Glasnik slovenskega etnološkega društva* 1993, 33/4, 95–97.
- Keber, Janez, Izimenska leksika in frazeologija v Slovarju slovenskega knjižnega jezika, *Rječnik i društvo, Zbornik radova sa znanstvenog skupa o leksikografiji i leksikologiji održanog 11–13. X. 1989 u Zagrebu*, Zagreb 1993, 183–188.
- Keber, Janez, Nekateri semantični vidiki in motivi prehoda osebnih imen v občna imena v slovenščini, *Traditiones* 23, Ljubljana 1994, 27–32.
- Keber, Janez, Namenforschung in Slowenien, *Namenforschung, Names Studies, Les noms propres, Ein internationales Handbuch zur Onomastik, An International Handbook of Onomastics, Manuel international d'onomastique, 1. Teilband / Volume 1/ Tome 1* Berlin – New York 1995, 233–235.
- Keber, Janez, O slovenskih imenih mesecev, *Družinska pratika 1995*, Celje 1994, 36–42.
- Keber, Janez, *Leksikon imen, Izvor imen na Slovenskem*, druga, dopolnjena izdaja, Celje 1996.
- Keber, Janez, Ženska imena v Sloveniji, *XXXIII. seminar slovenskega jezika, literature in kulture*, zbornik predavanj, ur. Aleksandra Derganc, Ljubljana 1997, 33–43.
- Keber, Janez, Osebna imena v Sloveniji kot dokazila slovenske identitete, *Traditiones* 26, *Res slovenica – Quo vadis*, Ljubljana 1997, 101–108.
- Janez Keber, Osebna imena v ljudskih pesmih, *Traditiones* 28/1, Ljubljana 1999, 269–280.
- Keber, Janez, Živalske metafore kot vir za imena, vzdevke in priimke, *Jezikoslovni zapiski* 5 (1999), 135–149.
- Keber, Janez, *Leksikon imen, Izvor imen na Slovenskem*, tretja, dopolnjena izdaja, Celje 2001.
- Keber, Janez, O strukturi rojstnih imen v Sloveniji, *Jezikoslovni zapiski* 7 (2001), št. 1–2, 21–111.
- Končina, Nada, Zakon o osebnem imenu, pisanje osebnih imen in akademski naslovi, *Revija Policija* 13, št. 3 (maj 1993), 344–347.
- Kondrat'eva, Tat'jana Nikolaevna, *Metamorfozy sobstvennogo imeni*, Opyt slovarja, Kazan 1983.
- Kos, France, Ob osebnih imenih pri starih Slovencih, *Letopis Matice slovenske* 1886, Ljubljana, 107–151.
- Kos, France, *Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku* I–V, Ljubljana 1902, 1906, 1911, 1915, 1928.
- Kos, Milko, Slovenska osebna imena v "Liber confraternitatum Seccoviensis, Časopis za zgodovino in narodopisje" 10 (1913), št. 1–2, 8–25, Maribor.

- Kos, Milko, *Urbarji salzburške nadškofije, Srednjeveški urbarji za Slovenijo, Zvezek prvi*, AZU v Ljubljani 1939.
- Kos, Milko, *Urbarji Slovenskega primorja, Srednjeveški urbarji za Slovenijo, Zvezek drugi*, SAZU v Ljubljani 1948.
- Kos, Milko, *Gradivo za historično topografijo Slovenije, Za Kranjsko do leta 1500, I–III*, Ljubljana 1975.
- Košmrlj, Maja, Dvočlenska antroponima v slovenskih krajevnih imenih, *Onomastica jugoslavica* 2, Ljubljana 1970, 102–117.
- Koštiál, Ivan, Nekaj o naših imenih, Rodbinski priimki in krajevna imena, napravljena iz imen svetnikov, *Dom in svet* 17 (1904), 562–564, 626–629.
- Koštiál, Ivan, Krstna, rodbinska in krajepisna imena, dana po času rojstva oz. odkritja, *Mladika* 15 (1934), 351–352.
- Kotnik, Bertrand, *Zgodovina hiš južne Koroške, 1. knjiga (občina Bilčovs), 2. knjiga (občina Kotmara vas), 3. knjiga (občina Bistrica v Rožu), 4. knjiga (občina Rožek), 5. knjiga (občina Št. Jakob v Rožu), 6. knjiga (župnija Šmihel pri Pliberku)*, Celovec – Ljubljana – Dunaj 1992, 1993, 1995, 1996, 1997, 1999.
- Kotnik-Šipec, Marica, *Zaloška hišna imena*, Žalec 1996.
- Kronsteiner, Otto, *Die alpenlawischen Personennamen*, Wien 1975.
- Kuret, Niko, *Praznično leto Slovencev, Prva knjiga, Druga knjiga*, Ljubljana 1989.
- Lucu, Aleksander, *Imenski horoskop*, Ljubljana 1990.
- Maretić, Tomo, O narodnim imenima i prezimenima u Hrvata i Srba, *Rad* 81, 82 (1886), 81–146, 69–154.
- Marušič, A., Imena in priimki, *Domovina* 1867 (16. avgust – 17. december), št. 33, 35, 37, 38, 40, 43, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52.
- Merkù, Pavle, Vzdevki in priimki, *Jadranski koledar* 1984, 79–82.
- Merkù, Pavle, Slovenska srednjeveška antroponimija ob romanski meji, *Slavistična revija* 35 (1987), št. 3, 321–327.
- Merkù, Pavle, *Svetniki v slovenskem imenoslovju*, Trst 1993.
- Merkù, Paolo, *Il »Libro di perticationi« del Notaro Giusto Ravizza (1525): il testo e l'analisi dei nomi personali, di istituzioni e di luoghi*, Trieste 1994.
- Mgeladze, D. S., Kolesnikov, N. P., *Ot sobstvennyh imën k naricatel'nyh*, Tbilisi 1970.
- Mihelič, Darja, *Najstarejša piranska notarska knjiga (1281–1287/89)*, SAZU, Ljubljana 1984.
- Miklošič, Fran, *Die Bildung der slavischen Personen- und Ortsnamen*, Heidelberg 1927.
- Mišič, Fran, O ledinskih in hišnih imenih okoli Solčave, *Časopis za zgodovino in narodopisje* 33 (1938), 191–201.
- Mohorjev koledar*, Celje 1967, 1969, 1970, 1985, 1986, 1987, 1988 itd.
- Mravljak, Josip, Vulgarna imena kmetij v vuzeniškem okolišu, *Časopis za zgodovino in narodopisje* 32 (1937), 221–224.
- Mrdavšič, Janez, *Krajevna in domača imena v Črni na Koroškem in njeni širši okolici*, Ravne na Koroškem 1988.
- Namenkundliche Informationen*, Leipzig.

- Napotnik, M., Imenopis konjiške nadfare, *Kres* 1886, 37–47, 122–131, 193–204, 289–299.
- Nikonov, V. A., *Imja i občestvo*, Moskva 1964.
- Nikonov, V. A., *Iščem imja*, Moskva 1988.
- Onomastica jugoslavica* 1, 2, Ljubljana 1969, 1970, itd.
- Ovsec, Damjan J., Imena, *Pionir* 1980–1981.
- Ovsec, Damjan J., Nomen est omen, *Mladina* 1978, št. 52, 44 d.
- Ovsec, Damjan J., *Jožef, O izvoru imena ter vse moške in ženske oblike*, Kranj 1996.
- Pleteršnik, Maks, *Slovensko nemški slovar, Prvi del A–O, drugi del P–Z*, Ljubljana 1894, 1895.
- Reven, Zdravko, *Kdaj goduješ?, Izpopolnjena izdaja knjižice iz leta 1971*, Ljubljana 1990.
- Rogić, Pavle, Lična in porodična imena u jeziku, *Rad JAZU*, knjiga 303, Zagreb 1955, 211–233.
- Rybakin, A. I., *Slovar' anglijskih ličnyh imen*, Moskva 1989.
- Scheinigg, Johann, Staroslovenska imena v starih listinah, *Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko III*, Ljubljana 1893, 8–13, 47–53, 94–101, 140–148.
- Seibicke, Wilfried, *Die Personennamen im Deutschen*, Berlin–New York 1982.
- Seibicke, Wilfried, *Vornamen*, Zweite, vollständig überarbeitete Auflage, Frankfurt am Main 1991.
- Simpozij slovenska lastnoimenskost, Zbornik s simpozija v Pišecah '99*, ur. Jože Toporišič, Novo mesto 2001.
- Skok, Petar, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika I–IV*, Zagreb 1971, 1972, 1973, 1974.
- Skrypnyk, L. G., Džjatkiv'ska, N. P., *Vlasni imena ljudej*, 2-re vydannja, vypravlene j dopovnene, Ky'v 1996.
- Smailović, Ismet, *Muslimanska imena orijentalnog porijekla u Bosni in Hercegovini*, Sarajevo 1977.
- Sornig, K., Jack and Jill reconsidered, *Grazische linguistische Studien* 1975, 146–192.
- Stabej, Jože, Slovenska imena mesecev, *Mohorjev koledar 1966*, 119–129.
- Stomatoski, T., Nadimak u sistemu imenovanja kod Makedonaca, *Četrta jugoslovenska onomastična konferenca*, Ljubljana 1981, 479–489.
- Svoboda, Jan, *Staročeská osobní jména a naše příjmení*, Praha 1964.
- Šimundić, Mate, *Rječnik osobnih imena*, Zagreb 1988.
- Šivic - Dular, Alenka, O osebnih imenih in priimkih v Požganici Prežihovega Vornanca, *Odmev živega človeka in krajine*, Ravne na Koroškem 1983, 94–103.
- Škofic, Jožica, Hišna imena v Kropi, *Simpozij slovenska lastnoimenskost, Zbornik s simpozija v Pišecah '99*, ur. Jože Toporišič, Novo mesto 2001, 21–40.
- Štuhec Lončarić, Snježana, *Kako ti je ime? Imena državljanov Slovenije 31. 12. 1997*, Ljubljana 1999.
- Šturm, Lovro, *Upravnopravne institucije 1, Posameznik in javna uprava*, Ljubljana 1988.
- Taszycki, Witold, *Polskie nazwy osobowe*, 1924.
- Tavčar Zora, *Poklical si me po imenu*, Koper 1985.

- Torkar, Silvo, Nekaj značilnosti rojstnih imen v živem jeziku Zgornje Baške doline, *Simpozij slovenska lastnoimenskost, Zbornik s simpozija v Pišecah '99*, ur. Jože Toporišič, Novo mesto 2001, 89–95.
- Varga, József, Madžarski vzdevki (cognomen iocularare) v prekmurskih vaseh, *Družboslovje in filozofija* 1 (1989), št. 2, 159–167.
- Zorko, Zinka, Priimki in hišna imena na Kozjaku, *Simpozij slovenska lastnoimenskost, Zbornik s simpozija v Pišecah '99*, ur. Jože Toporišič, Novo mesto 2001, 55–66.